

UZASADNIENIE

Przedkładany projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zakłada wprowadzenie zmian do uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 września 2007 r. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. Nr 192, poz. 1378), która wchodzi w życie z dniem 1 października 2008 r., oraz ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Celem projektu nowelizującego powyższą ustawę jest dokonanie koniecznych zmian o charakterze merytorycznym i legislacyjnym w związku z prawidłowym i sprawnym wdrożeniem w życie przepisów ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Przepisy wymagają doprecyzowania, a oczywiste błędy, które znajdują się w uchwalonej ustawie, należy usunąć.

Projektowana ustawa przewiduje następujące zmiany szczegółowe w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów:

1) zmiana do art. 1 ustawy

Po ust. 3 proponuje się dodać ust. 4 i 5. Proponowany przepis jest konieczny z uwagi na wymóg określenia zakresu podmiotowego osób, które mogą się ubiegać o świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

2) zmiany do art. 2 ustawy:

a) pkt 7 lit. c

Według słowniczka ustawowego „nienależnie pobranym świadczeniem” jest m.in. świadczenie z funduszu alimentacyjnego, wypłacone bez podstawy prawnej, jeżeli stwierdzono nieważność decyzji przyznającej świadczenie albo w wyniku wznowienia postępowania uchylono decyzję przyznającą świadczenie i odmówiono prawa do świadczenia. W nowelizacji proponuje się rozszerzenie tej definicji o sytuacje, w których

dochodzi do wydania decyzji administracyjnej z rażącym naruszeniem prawa, co częstokroć ma miejsce np. przy realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.). Wypłacone świadczenie z funduszu alimentacyjnego na podstawie takiej decyzji podlegałoby zwrotowi jako nienależnie pobrane.

b) pkt 12

Zmiana polega na przereformowaniu i dostosowaniu przepisu, ponieważ świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej, a nie rodzicom. Wprowadzono do ustawowej definicji „rodziny” osobę uprawnioną oraz osobę powyżej 25. roku życia otrzymującą świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Proponuje się także wyraźne wyłączenie ze składu rodziny: dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, pełnoletniego dziecka posiadającego dziecko, a także rodzica osoby uprawnionej zobowiązanego tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do alimentów na jej rzecz.

c) pkt 15

Proponuje się uchylenie definicji umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, bowiem pojęcie to nie występuje w dalszych przepisach ustawy.

3) zmiany do art. 3 ust. 3 ustawy

Z art. 3 ust. 3 ustawy proponuje się wykreślenie wyrazów: „lub przyznania osobie uprawnionej świadczenia z funduszu alimentacyjnego” z uwagi na oczywisty błąd logiczny. W przypadku przyznania osobie uprawnionej świadczenia z funduszu, zaświadczenie o bezskuteczności egzekucji znajduje się już w posiadaniu organu właściwego wierzyciela, bowiem na podstawie tego zaświadczenia wydano decyzję o przyznaniu prawa do świadczenia.

4) zmiany do art. 9 ustawy:

a) ust. 5

Proponuje się uchylenie przepisu stanowiącego, że w przypadku gdy z dochodu rodziny jest ponoszona opłata za pobyt w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie członka rodziny, od dochodu rodziny odejmuje się tę opłatę. Przepis jest zbędny, bowiem instytucja zapewnia nieodpłatne pełne utrzymanie (więc osoba nie ponosi opłaty), co wynika z definicji instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie.

b) ust. 6

Przepis stanowi, że przy ustalaniu składu rodziny nie wliczamy członka rodziny przebywającego w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie. Proponuje się skreślenie zbędnych wyrazów „i nie ponosi opłaty za pobyt”, bowiem pobyt w takiej instytucji, zgodnie z definicją ustawową, nie jest związany z ponoszeniem opłat.

d) ust. 7 i 11

Zmiany niezbędne ze względu na konieczność zapewnienia jednolitej praktyki dotyczącej ustalania dochodu z gospodarstwa rolnego. Prowadzona nowelizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych zakłada wprowadzenie analogicznych zmian dotyczących ustalania dochodu z gospodarstwa rolnego. Mając na uwadze, że ze świadczeń rodzinnych oraz ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego będą korzystać w większości te same osoby, wydaje się zasadne wprowadzenie tej zmiany.

5) zmiany do art. 12 ustawy:

a) ust. 3a

Zmiana konieczna w związku z przepisami załącznika II i III do rozporządzenia (EWG) nr 574/72, w sekcji T. Rzeczpospolita Polska części 6. Świadczenia rodzinne, gdzie jako instytucja właściwa (załącznik II) oraz instytucja miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu (załącznik III) wskazany jest regionalny ośrodek polityki społecznej. Ponadto ze względu na fakt, że nie w każdym województwie istnieje wyodrębniony z urzędu marszałkowskiego regionalny ośrodek polityki społecznej

(zadania realizowane są w urzędzie marszałkowskim), jest również konieczne zapewnienie możliwości upoważnienia przez marszałka pracownika urzędu. Jednocześnie ze względu na charakter pomocy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego nie jest świadczeniem z obszaru pomocy społecznej, nie proponuje się stworzenia możliwości przekazania przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta realizacji tego zadania do ośrodka pomocy społecznej. Odmienność tego świadczenia od świadczeń realizowanych przez pomoc społeczną bardzo mocno akcentowali przedstawiciele Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej na rzecz Ustawy Fundusz Alimentacyjny. Podnoszono ponadto, opierając się na opiniach pracowników ośrodków pomocy społecznej, że nałożony na ośrodki pomocy społecznej obowiązek realizacji świadczeń rodzinnych, zaliczki alimentacyjnej, a w przyszłości świadczeń z funduszu alimentacyjnego, uniemożliwia prawidłową realizację zadań przypisanych pomocy społecznej, w szczególności pracy z rodzinami, z osobami wykluczonymi ze społeczeństwa bądź tym wykluczeniem zagrożonymi.

b) ust. 4

Jest to zmiana doprecyzowująca, iż organem właściwym do wypłaty świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznanego decyzją wydaną przez marszałka województwa jest organ właściwy wierzyciela.

6) zmiany do art. 15 ust. 4 pkt 3 lit. c i d ustawy

Zmiana doprecyzowująca. W ustawie jest odniesienie tylko do osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności. Do katalogu wymaganych dokumentów przy ustaleniu prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego w lit. d dodano: odpis postanowienia sądu o zabezpieczeniu powództwa o alimenty.

7) zmiana w art. 16 ustawy

Art. 16 zakłada utworzenie przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rejestru dłużników alimentacyjnych. Zgodnie z art. 16 ust. 2 dane do rejestru będą przekazywać organy właściwe dłużnika i

wierzyciela. Natomiast zgodnie z ust. 3 dane będą udostępniane organom prowadzącym postępowanie egzekucyjne, organom właściwym oraz prokuratorowi.

Mając na uwadze, że organy właściwe posiadają dane na temat dłużnika alimentacyjnego z przeprowadzonego wywiadu, a dane te zgodnie z art. 5 organ właściwy przekazuje komornikowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne, jest nieuzasadnione tworzenie centralnego rejestru dłużników alimentacyjnych, skoro komornik sądowy czy administracyjny organ egzekucyjny otrzymuje dane dotyczące dłużnika bezpośrednio od będącego w ich posiadaniu organu właściwego.

Jednocześnie należy zauważyć, że w opinii Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych centralny rejestr dłużników alimentacyjnych narusza przepis o ochronie danych osobowych.

Ponadto należy zauważyć, że w celu zwiększenia skuteczności postępowania egzekucyjnego dane dotyczące dłużnika alimentacyjnego są już dostępne w Krajowym Rejestrze Sądowym, a zgodnie z art. 38 dodatkowo będą umieszczane w informacji gospodarczej.

8) zmiana w art. 18 ustawy

Po ust. 2 proponuje się dodać ust. 3. Proponowane regulacje określają początkowy termin wypłaty świadczenia z funduszu alimentacyjnego w przypadku utraty ważności orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Jeżeli osoba niepełnosprawna uzyska ponownie orzeczenie, będące kontynuacją poprzedniego, prawo do świadczenia nabywa się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin ważności poprzedniego orzeczenia, pod warunkiem złożenia wniosku o świadczenia z funduszu alimentacyjnego w terminie 3 miesięcy od dnia wydania ponownego orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

9) zmiany w art. 23 ustawy:

a) ust. 7

Proponuje się, aby odsetki były naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

b) ust. 8

Dotychczasowy przepis nie uwzględnia marszałka województwa, tylko mówi o organie właściwym wierzyciela. Zmiana doprecyzowująca.

10) zmiany w art. 24 ust. 1 ustawy

Przepis art. 24 ustawy zawiera katalog przesłanek uprawniających organ właściwy oraz marszałka województwa (proponuje się dodać marszałka województwa jako właściwego do zadań z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego) do zmiany lub uchylenia ostatecznej decyzji administracyjnej bez zgody osoby uprawnionej albo jej przedstawiciela ustawowego. Nowelizacja poszerza ten katalog o sytuację, w której egzekucja stała się skuteczna, tym samym nie ma podstaw do dalszego wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co wiąże się ze zmianą decyzji.

11) zmiany w art. 27 ustawy:

a) po ust. 1 proponuje się dodanie ust. 1a

Zachodzi konieczność wprowadzenia przepisu określającego termin początkowy naliczania odsetek ustawowych, którego brakuje w ustawie.

b) ust. 7 pkt 1

Organ właściwy wierzyciela powinien przekazywać dłużnikowi alimentacyjnemu oraz organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a nie decyzję administracyjną – jak to obecnie jest w ustawie.

12) zmiany w art. 28 ustawy

Po ust. 2 proponuje się dodać ust. 3. Zaproponowana nowa regulacja wyraźnie określi, że w przypadku śmierci dłużnika alimentacyjnego wygasają:

- należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy,
- należności powstałe z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732, z późn. zm.),
- należności likwidatora funduszu alimentacyjnego powstałe z tytułu świadczeń alimentacyjnych wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, z późn. zm.).

13) zmiana tytułu rozdziału 5

Zmiana ta jest konieczna, ponieważ w rozdziale tym są regulowane nie tylko kwestie finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, ale również finansowanie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

14) zmiany w art. 31 ustawy:

a) ust. 1-4

Zmiana polegająca na przereformowaniu przepisu. W przepisie dookreślono, że wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych jest zadaniem zleconym gminie z zakresu administracji rządowej finansowanym w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Ponadto doprecyzowano przepis dotyczący przekazywania sprawozdań z realizacji ustawy.

Koszty realizacji, przez samorząd województwa, zadania w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego jako zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.) są finansowane z budżetu państwa w formie dotacji celowej.

b) ust. 6 i 7

Proponuje się pozostawienie delegacji dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia, w drodze rozporządzenia, wzorów i sposobu sporządzania sprawozdań i uchylenie ust. 6, w którym zawarta jest delegacja dla Rady Ministrów do określenia, w drodze rozporządzenia, trybu przekazywania środków finansowych na realizację zadań określonych w ustawie oraz wzorów i sposobu sporządzania sprawozdań.

Przyznawanie i wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmowanie działań wobec dłużnika alimentacyjnego jest zadaniem zleconym gminie z zakresu administracji rządowej (na realizację ustawy są przekazywane środki z budżetu państwa w formie dotacji celowej zgodnie z ustawą o finansach publicznych). Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami, przekazywania dotacji celowych i przekazywania pobranych dochodów związanych z realizacją tych zadań (Dz. U. Nr 135, poz. 955) określa m.in. szczegółowy sposób i tryb przekazywania do jednostek samorządu terytorialnego dotacji celowych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej.

15) zmiana w art. 42 ustawy

Po ust. 2 proponuje się dodanie w przepisie przejściowym nowego ust. 3 umożliwiającego potrącanie kwoty nienależnie pobranych zaliczek alimentacyjnych, wypłacanych na podstawie uchylanej ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, wraz z odsetkami ustalonej ostateczną decyzją z bieżąco wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

16) zmiany 16 i 17 są konieczne z uwagi na fakt, że osoba ubiegająca się o świadczenie z funduszu alimentacyjnego może złożyć wniosek, począwszy od dnia 1 sierpnia 2008 r.

Zmiana ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wynika z ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 176, poz. 1243). Wejście w życie art. 57 ustawy w brzmieniu nadanym przez ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów spowoduje zawężenie kręgu osób kierowanych do robót publicznych. Zgodnie z obecnym brzmieniem ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (po nowelizacji z dnia 24 sierpnia 2007 r.) art. 57 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dotyczy wszystkich osób wymienionych w art. 49 pkt 2-7. Natomiast wejście w życie z dniem 1 października 2008 r. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów wprowadza ograniczenie wyłącznie do osób wymienionych w art. 49 pkt 2, 3 i 5 tej ustawy. Zmiana ta nie rodzi dodatkowych skutków finansowych.

Wejście aktu w życie

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2008 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 16 i 17, które wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 2008 r.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana ustawa

Nowelizacja dotyczy organu właściwego wierzyciela (tj. wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej), organu właściwego dłużnika alimentacyjnego (tj. wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dłużników alimentacyjnych), a także marszałków województwa realizujących świadczenia w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, organów egzekucyjnych oraz osób uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ponadto projekt dotyczy dłużników alimentacyjnych uchylających się od obowiązku alimentacyjnego.

2. Wpływ regulacji na:

- a) sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Ustawa z uwagi na likwidację centralnego rejestru dłużników alimentacyjnych powoduje oszczędność dla budżetu państwa ok. 20,4 mln zł.

b) rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz rozwój regionalny

Ustawa nie wpływa na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz rozwój regionalny.

3. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Problematyka regulowana przez ustawę nie jest objęta przepisami prawa Unii Europejskiej.

4. Notyfikacja

Ustawa nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

5. Konsultacje międzyresortowe i społeczne

Projekt ustawy z chwilą przekazania do uzgodnień międzyresortowych został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414). Brak było podmiotów zgłaszających zainteresowanie pracami nad projektem ustawy.

Projekt ustawy został przekazany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz poddany konsultacjom z następującymi partnerami społecznymi:

- 1) Forum Związków Zawodowych,
- 2) NSZZ "Solidarność",
- 3) NSZZ "Solidarność 80",
- 4) Ogólnopolskim Porozumieniem Związków Zawodowych,
- 5) Business Centre Club,
- 6) Konfederacją Pracodawców Polskich,
- 7) Konfederacją Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
- 8) Prezesem Związku Rzemiosła Polskiego,

- 9) Ogólnopolską Federacją Organizacji Pozarządowych.
Partnerzy społeczni nie zgłosili uwag.